

Kojce porodowe. Zapewnij komfort lochom i prosiętom!

Autor: prof. dr hab. inż. Damian Knecht

Data: 12 maja 2019

Bezwzględny obowiązkiem każdego producenta jest zapewnienie jak najbardziej korzystnych warunków i dobrostanu utrzymywanym zwierzętom. Wymagania stawiane producentom obejmują również odpowiednie warunki techniczne panujące w budynkach inwentarskich.

Szczególną uwagę należy zwrócić na porodówki, a zwłaszcza kojce porodowe, które powinny spełniać określone wymogi. Tak, aby zaspokoić zupełnie inne wymagania dwóch grup technologicznych, a mianowicie loch i prosiąt.

Jednym z podstawowych wymogów kójców porodowych jest łatwość dostępu prosiąt do sutków lochy

fot. Damian Knecht

Do podstawowych wymogów należą:

- łatwość utrzymania higieny,
- stały dostęp do wody, zarówno dla lochy jak i dla prosiąt,
- łatwość zadawania pasz do karmników dla prosiąt oraz do koryta dla lochy,
- zapewnienie odpowiedniej temperatury otoczenia,

- łatwość dostępu prosiąt do sutków lochy,
- zabezpieczenie przed przygnieceniem przez lochę.

Cele porodówek

Zasadniczym celem produkcyjnym porodówek jest m.in. ograniczenie strat prosiąt w okresie porodowym. **Drugim celem jest optymalizacja warunków odchowu**, w celu uzyskania jak najwyższego tempa wzrostu oraz jakości odsadzanego miotu (wyrównanie oraz stan zdrowotny poszczególnych prosiąt).

Cechy kojców porodowych

W kojcu porodowym powinna być zachowana odpowiednia temperatura

fot. Fotolia

Kojce porodowe powinny znajdować się w osobnych budynkach, tzw. chlewniach porodowych. Jeśli nie jest to możliwe, to w odpowiednio wydzielonej części pomieszczenia. **Dla każdej lochy wyznacza się osobny kojec porodowy z dwoma strefami termicznymi**. Jedna dla prosiąt, dla których optymalna temperatura otoczenia w pierwszych dniach życia powinna wynosić ok. 32-34 °C oraz **druga dla lochy, dla której optymalna temperatura powinna wynosić 18 °C**.

Część przeznaczona dla lochy powinna być wyposażona w koryto oraz poidło automatyczne. Natomiast część przeznaczona dla prosiąt powinna być wyposażona w karmnik na **paszę suchą, poidło, promiennik podczerwieni lub podłogową płytą grzejącą**.

Strefy aktywności w kojcach

W każdym kojcu możemy wyróżnić poszczególne strefy aktywności. I tak w części przeznaczony dla lochy, zwanej inaczej strefą kontaktów wzajemnych, możemy wyróżnić: strefę **żywieniową, legowiskową oraz gnojową**. W strefie tej młode przebywają z matką w czasie ssania oraz innych czynności. Natomiast w części dla prosiąt wyróżniamy: **legowisko, strefę żywieniową z obszarami ssania i karmienia oraz strefę oddawania kału** (na całej powierzchni kojca oraz wzdłuż ścianek i w narożnikach). Strefa ta powinna znajdować się jak najbliżej wymienia lochy.

Typy kojców i ich funkcjonalność

Występuje kilka typów kojców, m.in. ściółkowe z podłogą pełną

fot. Fotolia

Kojce porodowe mogą być: ściółkowe z podłogą pełną, bezściółkowe z podłogą ażurową lub mieszane, w których część podłogi jest rusztowana, a część pełna oraz przykryta ściółką **Ważne, aby podłoga była sucha oraz, aby nie była śliska i nie powodowała skaleczeń zwierząt.**

Zaobserwowano, że pokrycie podłogi wpływa na sposób kładzenia się lochy. Kiedy podłoga, a przynajmniej jej część jest pokryta ściółką (wymóg), a locha ma możliwość zbudowania gniazda porodowego, **jest ona bardziej uważna w trakcie kładzenia się**. Problem przygniecenia prosiąt przez lochy był i jest powszechnie obecny zarówno w małych jak i dużych gospodarstwach.

Skuteczność odchowu prosiąt

Skuteczność odchowu prosiąt ssących jest jednym z ważniejszych czynników kształtujących opłacalność produkcji trzody chlewnej. Zaś **liczba i zdrowotność prosiąt przekazywanych z sektora porodowego do sektora odchowu jest podstawą dalszej efektywnej produkcji**. Na wartości tych parametrów wpływa oczywiście umiejętny dobór ras i wariantu krzyżowania towarowego stosowanego w stadzie, prawidłowe żywienie zwierząt, profilaktyka weterynaryjna i stosowana pielęgnacja.

Przygniecenia prosiąt

Najpowszechniejszymi przyczynami przygniecenia prosiąt przez lochy są: niewłaściwe warunki w kojcach porodowych (zarówno środowiskowe jak i technologiczne), zbyt duże otłuszczenie lochy oraz jej cechy osobnicze, **zwłaszcza agresywność oraz brak troskliwości lochy**. Jeśli mamy sporo nowych loszek wprowadzonych do stada, musimy poświęcić im więcej uwagi, **pierwiastki które nie były wcześniej matkami, nie mają macierzyńskich doświadczeń**. Nie mogły ewentualnie ujawnić złych tendencji w tym zakresie.

Niewłaściwe warunki w kojcach porodowych są częstą przyczyną przygniecenia prosiąt

fot. Fotolia

Minimalizację strat prosiąt wskutek przygniecenia należy w pierwszej kolejności zacząć od zadbania o odpowiednie warunki w kojcu. **Prosiętom należy umożliwić zachowanie naturalnego rytmu, ale jednocześnie i bezpieczeństwo.** Kluczową rolę odgrywa konstrukcja kojca porodowego, łącznie z charakterystyką jego wyposażenia i panującymi warunkami środowiskowymi, które wpływają na zdrowotność i przeżywalność prosiąt oraz na zachowanie się zwierząt, a zwłaszcza loch.

Jarzmo porodowe

Obecnie najczęściej stosuje się kojce wyposażone w jarzmo ograniczające powierzchnię poruszania się lochy. **Jarzmo może być usytuowane w klatce ukośnie lub podłużnie.** Ukośne ustawienie jarzma daje większą oszczędność powierzchni całego kojca, zwiększa możliwość spacerowania prosiętom, a także umożliwia zastosowanie miejsca dla legowiska oseskom.

Tradycyjne kojce porodowe

Zdecydowanie rzadziej spotkać można tradycyjne kojce porodowe, w których lochy mogą swobodnie się poruszać, a prosięta mają wydzieloną strefę kojca, z promiennikiem podczerwieni i autokarmnikiem.

Zdecydowanie rzadziej spotkać można tradycyjne kojce porodowe, w których lochy mogą swobodnie się poruszać, a **prosięta mają wydzieloną strefę kojca, z promiennikiem podczerwieni i autokarmnikiem.** Kojce te zazwyczaj posiadają podłogę ściółkową, choć spotyka się również rozwiązania na niepełnym ruszcie. Ze względu na konieczność wygradzenia części dla prosiąt, są one większe od kojców stosowanych w chlewniach wysokoprodukcyjnych. **Zwykle mają powierzchnię ok. 4-5m².**

Wadą tego typu rozwiązań jest zwiększony procent śmiertelności prosiąt, wynikającą z przygniecenia przez lochę. **Innowacyjnym sposobem zapobiegania przygnieceniu prosiąt w kojcach porodowych bez zabezpieczania są dmuchawy.** Strumień powietrza zmusza prosięta do wyjścia spod stojącej lochy w bezpieczne części kojca.

Zachowanie loch odchowujących miot

Lochy są w zdecydowanej większości bardzo opiekuńczymi i troskliwymi matkami. **Odchowując miot locha sama wybiera miejsce, w którym się kładzie do karmienia lub odpoczynku.** Świnie kładą się najpierw na ostrożnie brzuchu, najczęściej tuż przy przegrodzie, zbliżając ku posadzce najpierw pochylając przód ciała a potem tył, nasłuchując przy tym odgłosów prosiąt. **Z pozycji leżenia na brzuchu locha kładzie się dopiero powoli na boku, eksponując wymię.**

Locha, odchowując miot, sama wybiera miejsce karmienia

fot. Fotolia

Zbyt duże otłuszczenie a dokładnie duża masa ciała lochy, powoduje jej ociężałość oraz zmniejsza wyczucie i ostrożność lochy. **Przeciętnie locha jest cięższa od nowo narodzonego prosięcia ok. 150 razy.** W przypadku przygnięcia, osesek ma małe szanse przeżycia. Aby zapobiec nadmiernemu otłuszczeniu loch w ciąży, należy stosować odpowiednio zbilansowane żywienie dostosowane do konkretnego stanu fizjologicznego i kondycji matek. **Nie wszystkie lochy są idealnymi matkami, niektóre wykazują takie cechy, które nie są pożądane w nowoczesnym chowie.** Lochy, które są agresywne i nietroskliwe powinny się jak najszybciej brakować ze stada.

Kojce porodowe z blokadą i bez blokady

Kojce porodowe możemy także podzielić ze względu na obecność blokady lub jej brak. W kojcach bez blokady możemy wyróżnić część dla lochy oraz dla prosiąt. Wyróżniamy dwa rodzaje kojców: **w których locha ma swobodę ruchu, a prosięta zabezpieczone są przed zgnieceniem barierkami umocowanymi wzdłuż ścian lub w posadzce.** I kolejne, w których ruch lochy jest wymuszony wzdłuż barierki, a prosięta zabezpieczone są przed przygnięciami elementami konstrukcji kojca. **Są to tzw. „spacerowe kojce porodowe”.**

Optymalna powierzchnia takiego typu kojca powinna wynosić 5 m². Kojce z blokadą, ruchomą lub stałą charakteryzują się obecnością klatki (jarzma). **Blokady ustawiane czasowo są najczęściej usuwane po 14 dniach od porodu.** W związku z tym, że prosięta stają się żywsze, silniejsze, ruchliwsze i sprytniejsze, tak więc w drugiej fazie karmienia locha może poruszać się swobodnie.

W produkcji trzody chlewnej dużą rolę odgrywa mikroklimat panujący w pomieszczeniach inwentarskich

fot. Fotolia

Większym uznaniem cieszą się porodówki z blokadami, ponieważ blokady ułatwiają pracownikom precyzyjniejszą obsługę prosiąt. **Minimalne wymiary kojca porodowego powinny wynosić 2,3-2,5 m x 1,6 m.** Ostatnio popularny staje się system odchowu prosiąt w kojcach rodzinnych, w których umieszcza się po 2-3 lochy blokowane jarzmami ze wspólną częścią dla prosiąt. Ma to m.in. pozytywny wpływ podczas przenoszenia prosiąt do warchlakarni.

Optymalne warunki hodowli

Produkcja świń to dążenie do ukształtowania i utrzymania najkorzystniejszych, z punktu widzenia zwierząt, warunków hodowli/produkcji, do których zalicza się m.in.: **mikroklimat w pomieszczeniach inwentarskich**; odpowiednią pod względem bazowym paszę czy rozwiązania techniczne budynku.

Zgodnie z normą prawną lochom w okresie porodu i karmienia **należy zapewnić kojce o powierzchni 3,5 m²**, o długości równej długości ciała zwierzęcia + 0,3 m (min. 2 m) i szerokości min. 0,6 m. **Kojec powinien być zbudowany w sposób zapewniający prosiętom swobodny dostęp do karmiącej lochy**, wyposażony w przegrodę zapobiegającą przygnieceniu prosiąt przez lochę. Powierzchnia części ze ściółką powinna pozwolić na jednoczesny odpoczynek wszystkich prosiąt.

Efektywność cyklu produkcyjnego

W chowie świń właściwe wyposażenie i traktowanie zwierząt jest warunkiem efektywności

kolejnych etapów w cyklu produkcyjnym.

W chowie sów właściwe wyposażenie i traktowanie zwierząt jest warunkiem efektywności kolejnych etapów w cyklu produkcyjnym. **Reakcją organizmu na niekorzystne warunki bytowania zwierząt są zaburzenia w rozrodzie.** Tym samym zaś mniejsza liczba odsadzonych prosiąt, która przekłada się na wynik ekonomiczny produkcji. Nie zapominajmy o wzorcach behawioralnych, zachowaniach typowych i anormalnych.

Doświadczone oko zootechnika bardzo szybko oceni, **czy w danym kojcu locha i prosięta czują się dobrze, manifestują stan dobrostanu.** Czy jest im zimno, czy są głodne, czy jest ciasno, czy występują jakieś objawy wskazujące na zaburzenia w kompilacji wielu czynników decydujących. Czy zwierzę wygląda na szczęśliwe i czy jest w dobrej kondycji, czy jednak nie. **Musimy codziennie obserwować lochy i prosięta, a także stan urządzeń (koryta, poidła) w kojcu.** Jest to najłatwiejszy system ostrzegania w zarządzaniu porodówką.